

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-5-69-40>

УДК 342.9

Врещ Ю.О., Радченко О.А.

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація. У статті акцентується увага на тому, що реалії України полягають в тому, що «вірусом корупції» наразі вражена уся система органів державної влади, однак, особливої уваги в цьому аспекті вимагає саме питання протидії та запобігання корупції в органах Державної фіскальної служби України (далі – ДФС України), оскільки корумпування зазначеної сфери загрожує фінансово-економічній стабільності та міцності України, що в свою чергу підриває державну безпеку в цілому. Тому, автором проаналізовано сутність феномену корупції в діяльності органів ДФС України, зокрема, розкрито реалії корупційних проявів у цій сфері. Досліджено наукові підходи до розуміння юридичної природи корупції в органах ДФС України. Значну увагу приділено визначенню причин та умов корупції у фіскальних органах, на основі чого виокремлено основні заходи запобігання та протидії корупції.

Ключові слова: Державна фіскальна служба України, корупція, протидія корупції, запобігання корупції, корупційні прояви.

Vretch Julia, Radchenko Alexandra

Yaroslav Mudryi National Law University

PREVENTION AND COUNTERACTION CORRUPTION IN THE STATE FISCAL SERVICES OF UKRAINE: REALITIES AND PROSPECTS

Summary. The article focuses on the fact that the realities of Ukraine are that the whole system of state bodies is affected by the "corruption virus", however, special attention in this aspect is required precisely by the issue of counteraction and prevention of corruption in the bodies of the State fiscal service of Ukraine (hereinafter – DFS of Ukraine), which implements state tax policy and policy in the field of state customs business, state policy in the field of combating offenses during the application of tax legislation, control over budget revenues and holding their target funds of taxes and duties, the state policy in the field of control over the production and circulation of excisable goods, the state policy on administering the single contribution and the compulsory state social insurance, since the corruption of this sphere threatens the financial and economic stability and strength of Ukraine, which in turn undermines state security in general. Therefore, the author analyzes the essence of the phenomenon of corruption in the activities of the DFS of Ukraine, in particular, discloses the realities of corruption manifestations in this area. The scientific approaches to understanding the legal nature of corruption in the DFS bodies of Ukraine are researched. Considerable attention is paid to determining the causes and conditions of corruption in the fiscal authorities, on the basis of which the main measures of prevention and counteraction to corruption are singled out. In addition, the author concludes that combating corruption in the DFS bodies of Ukraine is one of the priorities of the Ukrainian society, since the existing manifestations of corruption have a negative impact on the financial and economic situation in the country, on the level of cash inflows to the state budget, on the efficiency of these bodies' activities and their authority among the public, which in general strikes Ukraine's state security. Therefore, the prevention and counteraction of corruption in the DFS bodies of Ukraine needs further improvement by ensuring an integrated combination of legal and organizational and managerial measures, interaction with law enforcement agencies, the public, international cooperation and human resources, logistical and financial support for anti-corruption measures aimed at unconditional compliance the current anti-corruption legislation, as well as the elimination of the causes and conditions that create a favorable ground for committing corruption offenses in the field of official activity of fiscal authorities.

Keywords: State Fiscal Service of Ukraine, corruption, counteracting corruption, preventing corruption, corruption manifestations.

Постановка проблеми. Питання протидії та запобігання корупції є однією з найважливіших проблем України. Актуальність цього питання обумовлена тим, що корупція поглиблює і провокує суспільні кризові явища, підриває імідж держави на світовій арені, негативно впливає на мікро– і макроекономічні процеси, перешкоджає встановленню конструктивного діалогу між владою і громадськістю, руйнує основи розвитку правової держави і громадянського суспільства. Тому розробка і впровадження за-

ходів антикорупційного спрямування є одним із першочергових завдань сучасного права.

На жаль, реалії України полягають в тому, що «вірусом корупції» наразі вражена уся система органів державної влади, однак, особливої уваги в цьому аспекті вимагає саме питання протидії та запобігання корупції в органах Державної фіскальної служби України, яка реалізує державну податкову політику та політику у сфері державної митної справи, державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями

під час застосування податкового законодавства, контроль за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів податків і зборів, державну політику у сфері контролю за виробництвом та обігом піддакцизних товарів, державну політику з адміністрування єдиного внеску та загальнообов'язкового державного соціального страхування [1], оскільки корумпування зазначеної сфери загрожує фінансово-економічній стабільності та міцності України, що в свою чергу підриває державну безпеку в цілому.

Слід також зазначити, що на шляху до реалізації цього завдання вже зроблено чимало кроків: прийнято нове антикорупційне законодавство, низка нормативно-правових актів, спрямованих на запобігання та протидію корупції; ведеться постійний діалог зі світовим співтовариством з вироблення ефективних механізмів протидії та подолання корупції; здійснюються наукові дослідження з питань запобігання корупції та боротьби з нею; формується публіцистика антикорупційного характеру. Однак, незважаючи на це, корупція продовжує залишатися однією з актуальних проблем українського суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми та стан запобігання та протидії корупції в органах виконавчої влади стали предметом наукових досліджень таких науковців, як О. Андрійко, М. Бездольний, Д. Заброта, Б. Карпінський, В. Коваленко, М. Мельник, Є. Невмержицький, М. Погорецький, Б. Романюк, М. Хаврошок, С. Федчишин, Ф. Шиманський та інших. Зокрема, значний внесок у дослідження корупційних проявів у органах ДФС України зроблено у працях О. Добровольського, яким досліджено адміністративно-правове регулювання протидії корупції в органах ДФС України. Шляхи протидії корупції в діяльності органів ДФС України стали також предметом наукових праць таких дослідників, як В. Бавін, С. Дрьомов, Ю. Кальниш, Д. Клименко, Н. Литвин, Г. Усатий, Л. Усаченко, І. Яцків та інших.

Мета статті полягає у здійсненні дослідження реалій та перспектив запобігання та протидії корупції у органах ДФС України, на основі системного аналізу наукових підходів щодо цього питання, причин та умов виникнення корупції в органах ДФС, а також виробленні ефективних шляхів подолання корупційних проявів у зазначеній сфері державної влади.

Виклад основного матеріалу. Як уже зазначалося Державна фіскальна служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску [1]. Виходячи з цього, найважливішим напрямом у сфері забезпечення законності діяльності фіскальних органів і їх посадових осіб є запобігання і протидія корупції, яка є досить поширеною у податковій і митній сфері України.

У зв'язку з цим ДФС України веде активну антикорупційну діяльність, зокрема у складі органу функціонує Головне управління внутрішньої безпеки, основним завданням якого є забезпечення заходів щодо запобігання корупції і контроль за їх реалізацією в апараті ДФС України, її територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління, у межах передбачених законом повноважень. Крім цього діє затверджена Антикорупційна програма Державної фіскальної служби України [2], яка розроблена задля запобігання корупційним проявам, попередження, виявлення та припинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень, які можуть бути вчинені працівниками ДФС України та її територіальних органів, відновлення порушених прав чи інтересів фізичних та юридичних осіб, інтересів держави, участь в інформаційному і науково-дослідному забезпеченні здійснення заходів щодо запобігання і протидії корупції, у міжнародному співробітництві в цій сфері, а також виявлення та усунення корупційних ризиків у діяльності працівників органів доходів і зборів.

Однак реалії корумпованості ДФС України є далекими від ідеалу, чим завдають нищівного удару економічній стабільності держави та підіривають довіру громадян до себе. Так, за даними звіту про результати роботи Головного управління внутрішньої безпеки ДФС України за січень-грудень 2018 року впродовж зазначеного періоду за фактами вчинення посадовими особами органів доходів і зборів корупційних та інших злочинів у сфері службової діяльності, органами досудового розслідування розпочато 320 кримінальних проваджень, з них 241 – за матеріалами підрозділів внутрішньої безпеки. У ході розслідування кримінальних проваджень, розпочатих за матеріалами підрозділів внутрішньої безпеки, працівникам органів ДФС України оголошено 83 повідомлення про підозру у вчиненні злочинів. До суду направлено 39 обвинувальних актів та 15 осіб судом вже визнано винними у скоєнні злочинів. Крім цього, за вказаний період складено та направлено до суду 173 адміністративних протоколи про скоєння правопорушень пов'язаних з корупцією, за якими 26 осіб визнано винними у вчиненні адміністративних правопорушень [3].

Невтішними також є тенденції й поточного року, оскільки лише за січень-лютий 2019 було розпочато 49 кримінальних проваджень за фактами вчинення посадовими особами органів доходів і зборів корупційних та інших злочинів у сфері службової діяльності, працівникам органів ДФС України оголошено 12 повідомлень про підозру у вчиненні злочинів, одну особу судом вже визнано винними у скоєнні злочинів, а також складено та направлено до суду 15 адміністративних протоколів про скоєння правопорушень пов'язаних з корупцією [4].

Так, за результатами наукових досліджень найчастіше працівники фіскальних органів вдаються до проявів корупції при виконанні наступних дій:

– протизаконне сприяння у веденні підприємницької діяльності суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності та інших видів господарської діяльності;

– зменшення сум митних і податкових платежів до бюджету під час проведення документальних перевірок за рахунок незастосування єдиних орієнтовних показників митної вартості товарів;

– вирішення питань щодо незаконного відшкодування податку на додану вартість;

– неприйняття рішень про застосування та стягнення фінансових санкцій за результатами перевірок підприємств (у сфері податку на додану вартість);

– невжиття заходів щодо притягнення посадових осіб підприємств до адміністративної відповідальності за допущені порушення вимог чинного митного законодавства України;

– видачу дозволів, ліцензій;

– недотримання вимог нормативно-правових актів із митної справи України під час проведення виїзної перевірки або Здійснення процедури митного оформлення [5, с. 104].

З огляду на зазначене в науковій літературі існують різні позиції щодо визначення поняття та причин корупції в органах ДФС України.

Так, Н. Литвин визначає корупцію в органах державної фіскальної служби як протиправні дії працівників ДФС України, спрямовані на досягнення власної мети шляхом порушення моральних засад суспільства та його інтересів, що ефективно впливає на розвиток тіньової економіки, зростання фінансових махінацій, шахрайство, сприяє платникам податків уникненню від сплати податків, реалізації злочинних схем тощо, спричиняючи у такий спосіб державі значні збитки у вигляді відсутності належних надходжень до державного бюджету [6, с. 62].

На думку В. Бавіна, корупція в податкових відносинах – це не причина, а наслідок функціонування корумпованої владно-економічної вертикалі влади і пояснюється тим, що корупція в Україні є не просто економічним, а політико-економічним феноменом. Корупційні відносини бізнесу і влади охарактеризовано як явище взаємовигідного симбіозу. Для бізнесу такі відносини – це зниження витрат, недотримання законів, можливість участі у «розпилуванні» державних коштів. Усунення конкурентів силами репресивних органів тощо. Для представників влади – це, окрім зростання персональних прибутків, можливість фінансування та контролю політичного процесу, здійснення «політичних інвестицій» тощо [7, с. 12].

О.О. Макухін, наголошує на тому, що відсутність єдиної наукової позиції щодо розуміння поняття корупції в органах державної влади в цілому та фіскальної служби зокрема пояснюється тим, що вона є багатоаспектним соціально-економічним, політичним та моральним явищем, а отже, досить складно дати єдине, вичерпне визначення цього поняття, яке б відрізняло корупційні явища від таких, що не є корупційними в усіх випадках [8, с. 59].

На нашу думку, якщо дещо формалізувати наведені визначення та привести їх у відповідність до поняття корупції, яке передбачено Законом України «Про запобігання корупції» № 1700-VII від 14.10.2014 [9], то корупція в діяльності органів ДФС України – це діяльність осіб, уповноважених на виконання фіскальної функції держави, яка полягає в здійсненні протизаконних дій

з використанням службового становища на свою користь або на користь платників податків чи інших осіб, яка принесе їм певні матеріальні блага, пільги і переваги.

Якщо звернутися до причин корупційний проявів в органах ДФС України, то на думку О. Добровольського, однією із причин неефективної протидії корупції в системі фіскальних органів є певні розбіжності та невідповідності між організаційними та правовими складовими механізму в процесі протидії зазначеному антисоціальному явищу. Відсутність чіткого встановлення меж компетенції органу державної фіскальної служби, невідповідність чинного правового поля основним засадам адміністративної реформи підвищують корупційні ризики для всіх учасників правовідносин, що виникають у сфері оподаткування і митного контролю [10, с. 41–42].

Погоджуючись з думкою науковця, вважаємо за доцільне виділити наступні причини корупції в органах ДФС України:

1) високий рівень взаємодії з фізичними та юридичними особами;

2) широкий спектр повноважень чиновників органів ДФС України, зокрема і дискреційних, які практично не контрольований з боку держави;

3) відсутність належного соціально-правового захисту персоналу;

4) відносно невеликий рівень оплати праці;

5) висока значимість повноважень, представлених органам ДФС України;

6) низький рівень профілактичної роботи серед працівників ДФС, неналежне виконання вимог наказів та вказівок керівництва ДФС із питань роботи з персоналом та зміцнення дисципліни і законності в діяльності фіскальних органів;

7) недостатній рівень доброчесності окремих посадових осіб;

8) високий рівень латентності корупційних правопорушень, який призводить до відсутності реальної відповідальності за корупційні дії або ж до порушників не завжди застосовуються принципи воли реагування.

До сприяючих умов вчинення корупційних діянь і зловживань

Л. Головійчук відносить: збереження тенденції прорахунків у роботі з персоналом; недоліки у відборі кандидатів на службу до фіскальних органів; відсутність професійного ядра у зв'язку із проведеним скороченням особового складу; кризова ситуація в суспільстві, яка негативно відбивається на кадровому потенціалі фіскальних органів, внаслідок чого найбільш підготовлені і грамотні фахівці не бачать перспектив у подальшій службі і не бажають працювати в постійному напруженні без належного фінансового і соціального забезпечення, що сприяє постійному їх відтоку; не завжди керівниками вживаються ефективні заходи з викоринення грубих порушень законності, злочинних проявів та інших резонансних надзвичайних подій, що викликають у суспільстві негативну оцінку, у тому числі через ЗМІ. Значна кількість порушень та зловживань, що вчиняються працівниками фіскальних органів, заради інтересів служби приховуються, щоб не псувати імідж служби; низький рівень правової культури працівників фіскальних органів [11, с. 70–71].

Виходячи з цього, стратегічним напрямом боротьби з корупцією в органах ДФС України має бути перш за все попередження корупційних проявів. Характер профілактичних заходів обумовлюється глибиною з'ясування соціальних підстав корупції, причин та умов корупційних діянь, а також існує потреба з допомогою таких заходів сприятиме поширенню думки, що корупція – це явище не вигідне і ризикове. Адже правовий і соціальний статус державного службовця, в діяльності якого може виникнути бажання використовувати надану йому владу або посаду в особистих інтересах або інтересах третіх осіб, має стимулювати його до законної поведінки. Таким чином не страх виявлення правопорушення, а розуміння неправомірності корупційного діяння повинно бути в основі правомірної поведінки державного службовця і зокрема фіскала. З огляду на це вірно зазначає І.П. Петрова, що головною метою протидії корупції має стати створення такого політико-правового, соціально-економічного та морально-психологічного клімату в середині системи ДФС України, який би був максимально несприятливим для процвітання корупції та мінімізував би вірогідність вчинення корупційних дій посадовими особами ДФС України [12, с. 221].

Крім того, враховуючи положення Антикорупційна програма Державної фіскальної служби України на 2015-2017 рік можемо виокремити наступні групи заходів спрямованих на запобігання та протидію корупції:

1) правові: в рамках реалізації правових заходів передбачено проведення оцінки корупційних ризиків за основними напрямками діяльності органів ДФС, забезпечення виявлення причин, що до них призводять, та умов, що їм сприяють, удосконалення податкового та митного законодавства згідно з основними антикорупційними принципами, розвиток електронних сервісів та послуг, здійснення аналізу норм чинного законодавства, проектів нормативно-правових актів для виявлення прогалин та недоліків, що створюють умови для скоєння корупційних діянь, розробка відомих нормативно-правових актів, спрямованих на протидію корупції;

2) організаційно-управлінські: заходи, якими передбачено проведення моніторингу способу життя осіб, уповноважених на виконання функцій держави під час застосування податкового та митного законодавства, запровадження персональної відповідальності службових осіб керівної ланки за корупційні правопорушення, вчинені підлеглими працівниками, запобігання виникненню конфлікту інтересів, та декларування майна, доходів, видатків та зобов'язань фінансового характеру, своєчасне реагування на повідомлення про факти корупційних правопорушень, скоєних працівниками органів митної служби;

3) взаємодія з правоохоронними органами: налагодження взаємодії з НАБУ та НАЗК, здійснення перевірки осіб, які претендують на посади в ДФС та її територіальні органи, у разі виявлення фактів, що можуть свідчити про скоєння корупційних правопорушень, проведення перевірок та, у разі підтвердження інформації, за їх результатами направлення матеріалів до правоохоронних органів для прийняття відповідного рішення;

4) зв'язки з громадськістю, а саме залучення громадськості до формування, реалізації та моніторингу антикорупційної політики, проведення анонімного опитування осіб, що перегинають кордон щодо сприйняття корупції та довіри до фіскальних органів, забезпечення оперативного реагування на повідомлення, що надходять на антикорупційний сервіс «Пульс» від суб'єктів господарювання та громадян, щодо можливих корупційних правопорушень з боку посадових осіб органів митної служби;

5) кадрове, матеріально-технічне та фінансове забезпечення антикорупційних заходів передбачає розробку та запровадження правил професійної етики працівника фіскальної служби, процедур перевірки на добросовісність осіб, уповноважених на виконання функцій держави під час застосування податкового, митного законодавства; забезпечення добору і розстановки кадрів на засадах неупередженого конкурсного відбору; розвиток партнерства з приватним сектором та HR-спеціалістами щодо вдосконалення процесу відбору нових кадрів та розробка системи заходів стимулювання професійної діяльності співробітників в фіскальних органах;

6) міжнародне співробітництво: взаємодія і обмін інформацією з відповідними органами іноземних держав, участь співробітників підрозділів внутрішньої безпеки у міжнародних антикорупційних заходах, запрошення іноземних експертів до участі в інформаційно-аналітичних заходах [2].

Висновки і пропозиції. Подолання корупції в органах ДФС України є одним із першочергових завдань українського суспільства, оскільки існуючі прояви корупції негативно впливають на фінансово-економічну ситуацію в країні, на рівень надходжень грошових коштів до державного бюджету, на ефективність діяльності цих органів і їх авторитет серед громадськості, що в цілому завдає удару по державній безпеці України. Однак, в свою чергу слід зазначити, що наразі наша держава обрала правильний шлях протидії та запобігання корупції в органах Державної фіскальної служби, зокрема це проявляється у прийнятті ряду нормативно-правових актів антикорупційної спрямованості та функціонуванні спеціальних органів, функції яких спрямовані на боротьбу з корупційними проявами. Крім того, хоча показники виявлених проявів корупції досі залишаються невтішними, але, все-таки, вони йдуть на спад порівняно з останніми роками.

Таким чином, запобігання та протидія корупції в органах ДФС України потребує подальшого вдосконалення шляхом забезпечення комплексного поєднання правових та організаційно-управлінських заходів, взаємодії з правоохоронними органами, громадськістю, міжнародного співробітництва та кадрового, матеріально-технічного та фінансового забезпечення антикорупційних заходів, спрямованих на безперечне дотримання норм чинного антикорупційного законодавства, а також усунення причин та умов, що створюють сприятливе підґрунтя для вчинення корупційних правопорушень у сфері службової діяльності фіскальних органів.

Список літератури:

1. Про Державну фіскальну службу України [About the State Fiscal Service of Ukraine] : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 № 236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-p> (дата звернення: 16.03.19).
2. Антикорупційна програма Державної фіскальної служби України на 2015-2017 роки. URL: <http://sfs.gov.ua/baneryi/protidiya-koruptsii/antikoruptsiyna-programa-dfs/248131.html> (дата звернення: 16.03.19).
3. Відомості про результати роботи підрозділів ГУВБ ДФС за січень-грудень 2018 року. URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist/-zapobigannya-proyavam-korupts/insha-informatsiya-pro/363718.html> (дата звернення: 16.03.19).
4. Відомості про результати роботи підрозділів ГУВБ ДФС за січень-лютий 2019 року. URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist/-zapobigannya-proyavam-korupts/insha-informatsiya-pro/370511.html> (дата звернення: 16.03.19).
5. Машковська І. Окремі питання протидії корупції в органах Державної податкової служби України. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2009. № 22. С. 186–188.
6. Литвин Н. Шляхи протидії корупції в підрозділах правової роботи Державної фіскальної служби України. *Підприємництво, господарство і право*. 2014. № 8. С. 60–63.
7. Бавін В.В. Методи протидії корупції в системі податкових правовідносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит». Нац. акад. наук України. Донецьк, 2012. 23 с.
8. Макухін О.О. Поняття корупції в Україні та ЄС: порівняльний аналіз, адміністративно-правовий аспект. *Ученые записки Таврического национального университета имени В.И. Вернадского*. Т. 26(65). № 2-1. Ч. 2. 2013. С. 55–60.
9. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII // *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.
10. Добровольський О.І. Адміністративно-правове регулювання протидії корупції в органах державної фіскальної служби України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Київ, 2015. 201 с.
11. Головійчук Л.Т. Корупція серед співробітників Державної фіскальної служби України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Випуск 35. Ч. II. Т. 3. С. 68–71.
12. Петрова І.П. Протидія корупції в діяльності Державної фіскальної служби України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 5. С. 219–222.

References:

1. Pro Derzhavnu fiskalnu sluzhbu Ukrainy [About the State Fiscal Service of Ukraine] : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21.05.2014. no. 236. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-p> (accessed: 16.03.19).
2. Antykoruptsiina prohrama Derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy na 2015-2017 roky [Anticorruption program of the State fiscal service of Ukraine for 2015-2017]. Available at: <http://sfs.gov.ua/baneryi/protidiya-koruptsii/antikoruptsiyna-programa-dfs/248131.html> (accessed: 16.03.19).
3. Vidomosti pro rezultaty roboty pidrozdiliv HUVB DFS za sichen-hruden 2018 roku [Information about the results of work of departments of the HUVB DFS of Ukraine for January-December 2018]. Available at: <http://sfs.gov.ua/diyalnist/-zapobigannya-proyavam-korupts/insha-informatsiya-pro/363718.html> (accessed: 16.03.19).
4. Vidomosti pro rezultaty roboty pidrozdiliv HUVB DFS za sichen-liutyi 2019 roku [Information about the results of the departments of the HUVB DFS of Ukraine for January-February 2019]. Available at: <http://sfs.gov.ua/diyalnist/-zapobigannya-proyavam-korupts/insha-informatsiya-pro/370511.html> (accessed: 16.03.19).
5. Mashkovska I. (2009). Okremi pytannia protydii koruptsii v orhanakh Derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy [Separate issues of combating corruption in the bodies of the State Tax Service of Ukraine]. *Borotba z orhanizovanoiu zlochynnistiu i koruptsiieiu (teoriia i praktyka)*, no. 22, pp. 186–188.
6. Lytvyn N. (2014). Shliakhy protydii koruptsii v pidrozdilakh pravovoi roboty Derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy [Ways of combating corruption in the divisions of legal work of the State fiscal service of Ukraine]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, no. 8, pp. 60–63.
7. Bavin V.V. (2012). Metody protydii koruptsii v systemi podatkovykh pravovidnosyn [Methods of combating corruption in the system of tax legal relations] (PhD Thesis), Donetsk : Nats. akad. nauk Ukrainy, 23 p.
8. Makukhin O.O. (2013). Poniattia koruptsii v Ukraini ta YeS: porivnialnyi analiz, administratyvno-pravovyi aspekt [Concept of corruption in Ukraine and the EU: comparative analysis, administrative-legal aspect]. *Uchenye zapysky Tavrycheskoho natsyonalnoho unyversytetu ymeny V.Y. Vernadskoho*. Vol. 26(65), no. 2-1, ch. 2. pp. 55–60.
9. Pro zapobihannia koruptsii [On Preventing Corruption]: Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 r. no. 1700-VII // *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, no. 49, St. 2056.
10. Dobrovolskyi O.I. (2015). Administratyvno-pravove rehuliuвання protydii koruptsii v orhanakh derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy [Administrative-legal regulation of counteraction to corruption in the bodies of the state fiscal service of Ukraine (PhD)]. Kyiv, 201 p.
11. Holoviichuk L.T. (2005). Koruptsiia sered spivrobotnykiv Derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy [Corruption among employees of the State fiscal service of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Vol 35. Ch. II. T. 3, pp. 68–71.
12. Petrova I.P. (2016). Protydiia koruptsii v diialnosti Derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy [Counteraction to Corruption in the Activities of the State Fiscal Service of Ukraine]. *Porivnialno-analitychne pravo*, no. 5, pp. 219–222.